

LÊ KHẢ ANH

TỰ DO ĐI! THỜI GIAN

Libre! le temps



Thơ
Poèmes



Anthropol-Asie

THỜI GIAN MÃI TỰ DO!

Có một tập thơ song ngữ rất hồn nhiên và ảo ảo. Đó là tập: *Libre! Le temp – Tự do đi! Thời gian* của Lê Khả Anh.

Được cầm trên tay và đọc nhiều lần tập thơ này của cháu Khả Anh, tôi vô cùng ngạc nhiên và xúc động bởi vì ở thế giới thi ca của cháu Khả Anh, một vương quốc tuổi thơ lung linh ánh sáng, màu sắc và âm thanh cứ liên tục hiện ra chập chờn, ảo hiện. Chúng hòa quyện, biến ảo và nhân lên thành thế giới của thực và mộng: hiện hữu và hư vô; có và không; đêm và ngày; con người và vũ trụ, ánh sáng và bóng tối. Và kỳ thú hơn tất cả là sự phiêu lưu xa vào đại dương hay vút bay vào vũ trụ để được lang thang cùng với chim muông, hoa cỏ và trăng sao. Lạc và ngủ trong mơ cùng một thế giới thần tiên do Khả Anh tưởng tượng và níu giữ để được hạnh phúc và được biết rằng thời gian là *thần tự do vĩnh cửu* mà chỉ Khả Anh mới kịp biết khi được lạc vào vũ trụ, thiên nhiên với cảm giác thanh khiết, tươi non lung linh đến thế!

Cảm ơn cháu Khả Anh đã mách bảo và làm sống lại thế giới hồn nhiên trong veo như thần thoại và cổ tích. Chỉ có điều khác là thần thoại và cổ tích của Khả Anh luôn chập chùng, đứt nối, ngây thơ nhưng lại rất kỳ diệu của tư duy trẻ thơ thời hiện đại. Nó có khả năng nối liền cõi trời- đất – người do chính mình tạo ra có tên gọi là: *Tự do đi thời gian!* Vậy là, dù Khả Anh làm thơ từ lúc 6 tuổi bằng cách nói chữ, ghép chữ và ghi chữ thì tự tính thống nhất trong

ước mơ, tưởng tượng và tình cảm qua hệ ngôn từ và hình tượng lặp đi lặp lại đã giúp chúng ta- những người đã qua thời thơ ấu – bất giác hiểu rằng cả vũ trụ và con người, cả động vật và thực vật ... đều có sự gần gũi kỳ lạ trong khát vọng hòa hợp, yêu thương. Đó phải chăng là ước mơ nhân ái, vô tư trong sự tương liên giữa thiên nhiên và con người mà không phải ai cũng kịp nhận ra để được tự do, được thanh thản!

Khả Anh thấy được *“Trái tim mặt trời sẽ thành con chim xanh”* và *“Con chim xanh này thở ra lửa”*. Một thế giới luôn biến ảo *“Trăng soi biển – Biển sáng sao – Chung quanh mình yên lặng – Rồi đây những ánh sáng đủ màu”*. Và mọi vật có thể hiểu nhau *“Có thể là gió nghe mình hát – Và một ngày kia gió sẽ tặng mình món quà chẳng?”*. Mặt trời cũng cho Khả Anh những ý lạ, giúp Khả Anh nhân nó lên thành những ảo ảnh và liên tưởng kỳ diệu để được chan hòa cùng bạn bè, bố mẹ, người thân và mọi vật.

Ở đó, *“Sao đang cho rơi những đá ngọc xanh – Đá ngọc xanh đang dẫu mình vào thân cầu vồng”*, còn *“Một đóa hồng vươn lên theo ánh sáng, đầy tự do”*. Và cánh bướm *“Sẽ hát theo hướng mặt trời”*, còn *“Chữ thì bay đầy trí não”*...

Thế giới thần thiên của Khả Anh đầy tiếng hát và ánh sáng để lúc nào Khả Anh cũng đang thấy *“Ngày đang trở lại với trời xanh thẳm”* và *“Mây kết thành lâu chim”*. Đó là thứ âm thanh đã được lọc qua những nốt nhạc của nước, gió, tiếng chim và đá ngọc để biến thành giấc mơ tinh khôi

“Tối nay đừng quên nhìn sao – Toàn bằng ngọc giữa trời”.

Trong *Tự do đi! Thời gian*, tôi bắt gặp những suy nghĩ có tính suy hình của Khả Anh. Điều này rất phù hợp với tư duy trẻ thơ – nhất là những em có tâm hồn phong phú và nhạy cảm. Nhờ thế, Khả Anh tưởng tượng ra một thế giới diệu kỳ không có trong bộ sưu tập của người lớn. Với Khả Anh, những điều ấy càng lạ lùng biết bao! Khả Anh thấy được hệ thống mặt trời kỳ diệu:

*Những lúc đi trong hệ mặt trời với bạn
Mình đùa giỡn với bao tinh cầu đủ dạng, đủ hình
Có lúc, mình nhảy qua mặt trăng
Tự mình lập ra đường đi mới cho các vì sao!*

Cũng cùng kiểu tư duy ấy, ta hãy nghe Khả Anh chứng kiến nụ cười trắng hoa thành ảo ảnh.

*Có lần một hoa hồng nở dưới mắt mình chung quanh
ngàn hoa khóc*

*Tạo thành bó hoa đủ màu
Có chiếc đũa thần tạo ánh sáng tỏa rộng dưới vàng
dương*

Như trăng hoa đang cười với mình giữa trời.

Bằng ảo giác, Khả Anh thấy được sự tương tác kỳ diệu giữa mặt trời và mặt trăng. Ở đó, toàn được bọc bằng đá ngọc và tiếng hát pha lê: “Mặt trời sẽ tặng mặt trăng những viên đá ngọc bằng vàng - Nhưng mặt trăng chỉ giúp được sao sáng hơn bằng tiếng hát của trăng”. Đó cũng chính là sự liên tưởng đầy thú vị thông qua những giác quan ảo

diệu. Khả Anh thổi vào nhạc cụ sự thiêng liêng cho con người.

*Khi mình chơi dương cầm, mình nghe như
Những con chim nhỏ đang hát vui
Khi mình chơi vĩ cầm, mình nghe như là những
Con chim đá hát giọng yêu đời
Khi mình chơi khẩu cầm, mình nghe như
Cây hát trong rừng,
Giọng yêu đời có trong từng nhạc cụ.*

Tâm hồn Khả Anh luôn thánh thiện hướng tới khoảng trời cao rộng đầy trăng sao, nhạc hương và ánh sáng “*Nếu mặt trời đi ra từ trái tim của mình với đầy các mặt trời con – Thì tất cả sẽ về hướng mặt trăng và bầu trời đầy sao*”. Đó là mặt trời của trái tim tuổi thơ đầy mơ ước.

Có một khuôn mặt lạ trong thơ Khả Anh khiến tôi phải cố hiểu các trạng thái tâm lý của tuổi thơ “*Chỉ có khuôn mặt với mắt mới nhìn được thân – Trên tay, mình còn nhớ những cử động – Trên chân, mình thấy các lối đi quanh nhà – Trên ngực, mình nhận được từng hơi thở - Chỉ có trên lưng, mình cảm nhận, có lúc da mình bị cháy đêm đêm*”. Sao lại thế? Có lẽ là do Khả Anh bị bệnh dị ứng ngạt nghèo chẳng? Nếu vậy, thì những câu thơ lạ lùng kia lại là hiện thực thẳng hoa có thật từ những thao thức đêm của Khả Anh mà chỉ có thơ mới giúp ta chứng nghiệm và hiểu được tâm hồn của Khả Anh một cách sáng tỏ.

Và cũng chỉ có thế, Khả Anh mới tự mình níu gần những khoảng cách không bình yên lại với nhau để được tắm gội

trong ngọt ngào, để tự mình được vỗ về, an ủi trong khát khao dịu ngọt, yên bình. Mà trên tất cả là Bố và Mẹ. Khả Anh hiểu được tình phụ tử và mẫu tử thiêng liêng suốt năm tháng ấu thơ của mình một cách cụ thể, da diết “*Mẹ chăm lo mình ngày đêm – Mình thương mẹ, cũng ngày đêm*”. Và “*Con tặng bố một thiệp có hình, có tin – để cảm ơn bố - Tặng bố luôn tình thương tất cả nơi con*”. Phải chăng chỉ có tình thương máu thịt như thế Khả Anh mới dành hết yêu thương tình cảm của mình cho bố mẹ, người thân và thiên nhiên một cách ngây thơ, xúc động và bí ẩn.

* *
*
*
*

Và đâu chỉ có thế! Khả Anh còn tặng cả vũ trụ yên bình trong ước mơ của mình cho tất cả mọi người. Với ý nghĩa, ước mơ nhân ái và hồn nhiên như thế, tập thơ *Tự đi! Thời gian (Libre! Le Temps)* của Lê Khả Anh là dấu hiệu của một hồn thơ lóng đệp và nhân bản của tương lai.

Vô cùng yêu quý và chúc mừng Khả Anh luôn được tự do trong thơ cùng với thiên nhiên tươi xanh và bầu trời cao rộng. Ở đó, không có giới hạn chật hẹp và nhỏ nhen. Trái lại, luôn ngập tràn hương thơm, màu sắc và âm thanh từ một trái tim thơ trẻ luôn phát sáng màu huyền thoại sau giấc ngủ mặt trời cùng với trăng non và lá xanh.

Huế, le 8 Juillet.2007

HỒ THẾ HÀ

Le reflet de la lune

La lune éclaire la mer

La mer brille comme des étoiles

Autour de moi, il a y de la tranquillité

Et des lumières de toutes les couleurs.

Trăng soi

Trăng soi biển

Biển lấp lánh sao

Chung quanh mình, yên lặng,

Rồi đầy những ánh sáng đủ màu.

Le monde magique avec mes amis

Je vis tous les jours dans le monde magique avec mes amis

Je préfère le soir, je dors avec mes amis

Parfois, je regarde vers la fenêtre et je chante

Et, le vent m'entend et il me donnera un jour un nouveau cadeau.

Thế giới kỳ diệu của bạn

Mỗi ngày tôi sống trong thế giới kỳ diệu với các bạn của tôi và thích nhất buổi tối, cùng ngủ chung.

Có lúc, nhìn về hướng cửa sổ, rồi hát

Có thể là gió nghe mình hát

Một ngày kia gió sẽ tặng mình món quà chẳng.

La villa des roses

Parfois je joue avec mes amis dans la villa des roses
Je sens le soleil qui me crée des idées
Pour jouer avec mes amis
Je ramasse des roses pour maman
Quand je me sens seule je regarde la vie en face
Quand je suis avec mes amis,
Je ne veux pas m'arrêter de jouer.

Biệt thự hoa hồng

*Thỉnh thoảng chơi với bạn
Trong biệt thự hoa hồng
Ông mặt trời giúp nghĩ ra những trò chơi mới
Không quên nhặt những đóa hồng tặng mẹ
Mỗi lần thấy lẻ loi mình nhìn thẳng cuộc đời
Nhưng mỗi lần chơi với bạn,
Mình không muốn ngừng chơi.*



La première poupée russe à Noel

A Noel mon papi ma offert une poupée russe
Ma tante ma offert un chat robot
On a décoré le sapin avec les guirlandes et les boules de Noel
Et, on a mis une étoile tout en haut du sapin
Cette étoile va nous quitter un jour
Pour rejoindre le ciel.

Búp bê Nga Giáng Sinh

*Ngày Giáng Sinh, ông nội tặng mình búp bê Nga
Cô mình tặng con mèo bằng máy
Cả nhà trang hoàng cây Giáng Sinh thật đẹp
Và đặt trên đỉnh cây một ngôi sao.
Một ngày kia, ngôi sao sẽ rời bỏ mình,
Bay về lại trời cao.*

L'Océan avec mes amis

Parfois, je vais sur l'Océan pour m'amuser avec mes amis

J'ai rencontré des poissons bonbons, des poissons globes
Quand je me sens seule je plonge dans la profondeur de l'Océan

Je suis émerveillée dans cette mer bleue.

Đại dương với bè bạn

Nhiều lần ra đại dương chơi đùa với bạn

Gặp được cá kẹo, cá cầu

Có lần một mình lặn thật sâu vào lòng biển

Thật tuyệt hay trong biển xanh.

Mon château préféré

Dans un château, j'ai rencontré une amie russe
qui s'appelait Natacha
Nous regardons la nuit par la fenêtre,
en haut la lune chante avec le ciel bleu,
seule je vois les nuages forment un château
Et, je suis épatée par le chant des oiseaux.

Lâu đài tôi yêu

*Có lần trong lâu đài, gặp một người bạn Nga, tên
Natacha
Hai đứa cùng nhìn đêm qua cửa sổ, trên cao trăng đang
hát cùng sao
Ngày trở lại với trời xanh thẳm,
Một mình, ngạc nhiên thấy mây kết hình lâu đài và,
Bỗng dựng tiếng hót của bầy chim sao tuyệt diệu.*

Le sourire des cents fleurs

Une rose apparait sous mes yeux avec
plein d'autres fleurs
Un bouquet de toutes les couleurs
Une baguette magique de lumière brille sous le soleil
Des centaines de fleurs me sourient dans le ciel.

Nụ cười muôn hoa

*Một nụ hồng tươi mở dưới mắt tôi
giữa ngàn hoa khác
Tạo nên bó hoa đủ màu
Chiếc đũa thần tỏa sáng
lấp lánh dưới mặt trời
Như ngàn nụ cười hoa giữa trời dành cho tôi.*

Le système solaire

Quand je suis dans le système solaire avec mes amis
Je m'amuse avec les planètes de toutes formes
Parfois je saute sur la lune
Je forme un chemin d'étoiles.

Hệ thống mặt trời

*Những lúc đi trong hệ mặt trời với bạn
Mình đùa giỡn với bao tinh cầu đủ dạng, đủ hình
Có lúc mình nhảy qua mặt trăng
Tự lập ra đường đi mới cho các vì sao.*



Papa

Je t'offre cette jolie carte

Je l'ai faite pour te remercier

Je te donne aussi tout l'amour de mon cœur.

Bố

*Con tặng bố một thiệp có hình, có tin của con
để cảm ơn Bố*

Tặng bố luôn tình thương tất cả nơi con.

La forêt des rêves bleus

Dans la forêt des rêves bleus,
J'ai trouvé une baguette magique
Soudaine j'ai rencontré un bébé oiseau
D'un coup de baguette magique
il se transforme en bébé lion
J'ai rencontré plus tard un lac qui brille
Comme des pierres de cristal
J'i vu un cygne qui s'approche
Il m'a donné une feuille de cristal vert
Je lui parle et à son tour il me parle:
"Cette nuit n'oublie pas de regarder
Les étoiles de cristal dans le ciel".

Rừng mộng xanh

*Trong rừng mộng xanh, mình tìm thấy
cây đũa nhiệm màu
Giật mình khi gặp chú chim con
Cây đũa thần hóa chú chim con
thành sư tử con
Mình lại gặp thêm một hồ lấp lánh như đá ngọc
Có con thiên nga từ đâu đến
Trao cho mình một chiếc lá ngọc xanh
Mình trò chuyện, và đến phiên,
Nó cũng trò chuyện, nó dặn là:
"Đêm nay đừng quên ra ngắm
những vì sao ngọc ở giữa trời".*

Le soleil et la lune

Le soleil a des rayons comme
des rayons de cristal
Quand la lune se lève
elle chante avec les étoiles
Le soleil donne aussi ses rayons de cristal en or
La lune ne peut éclairer les étoiles
que par son chant d'amour.

Mặt trời và mặt trăng

*Mặt trời chiếu những tia sáng
Trong vắt thủy tinh
Khi mặt trăng thức dậy
và hát cùng sao
Thì mặt trời tỏa những tia sáng thủy tinh vàng
Những vì sao chỉ rạng rỡ
khi được nghe tiếng hát của trăng.*



La racine de la terre

La racine de la fleur nage profondément
dans la terre

Je vois ses feuilles grandir

Je vois ses fleurs éclore...

Rễ đất

Rễ của hoa bơi thật sâu vào lòng đất

Tôi thấy những chiếc lá lớn dần

Tôi thấy những cánh hoa hé nở...



Le soleil de mes rêves

Quand le soleil est dans le ciel avec les nuages
Je vois les rayons oranges et jaunes briller
Quand le soleil se couche dans la mer profonde
Le soleil se transforme en lune
Ses rayons deviennent des étoiles.

Mặt trời của giấc mơ

*Khi mặt trời ở trên cao với mây
tôi thấy những tia sáng màu cam, vàng lấp lánh
Khi mặt trời lặn xuống biển sâu
Thì mặt trời biến thành mặt trăng
Những tia sáng của nó sẽ thành ngàn sao.*

Les oiseaux du soleil

Le soleil brille de ses rayons merveilleux dans le ciel
Ces rayons se transforment en pleins oiseaux de feu
Ces oiseaux chantent autour du soleil
Quand le soleil se couche,
les oiseaux réclament les nuages
Quand le soleil plonge dans la mer profondément,
les oiseaux se mettent à chanter
Quand la lune se lève, les étoiles réclament
les oiseaux de cristal jaune
Quand les oiseaux chantent sur la mer profonde,
la lune va avec les nuages des étoiles.

Chim mặt trời

*Mặt trời chiếu những tia sáng diệu kỳ trên trời cao
Những tia nắng biến thành đàn chim lửa
hát quanh mặt trời
Khi mặt trời lặn, đàn chim réo gọi mây
Khi mặt trời khuất vào biển sâu,
đàn chim lại cất tiếng hát
Khi trăng lên, sao gọi đàn chim thủy tinh vàng
Khi đàn chim hát dưới biển sâu
Mặt trăng đã đi cùng đám mây sao.*

La forêt enchantée

Parfois, je me promène dans la forêt enchantée
Je vois les feuilles qui bougent les unes sur les autres
J'ai vu un lac pur et doux
Les oiseaux sur les branches commencent
à chanter avec le soleil.

Rừng vui hát

*Thỉnh thoảng, tôi dạo chơi trong rừng vui hát
Thấy những chiếc lá lay tựa lên nhau
Xa kia một hồ trong, êm ả
Những chú chim trên cành bắt đầu
hát với mặt trời.*

La joie de la peinture

Quand je fais de la peinture avec
des couleurs et de l'eau, mes dessins bougent
Quand je dessine un papillon,
il devient vrai et se pose sur mon doigt
Il écarte ses ailes et s'envole vers la fenêtre
Il sort de mon tableau et se pose sur un arbre
Plus tard, il décide de chanter vers le soleil.

Vui họa

*Mỗi lần được vẽ với màu, nước
Mình thấy những hình vẽ lay động
Vừa vẽ xong con bướm,
Bướm hóa thật đậu trên ngón tay
Nó giang cánh, bay về phía cửa sổ
Nó rời bức tranh, nó đậu trên cây
Và rồi nó sẽ hát về phía mặt trời.*

La joie de la musique

Quand je joue du piano,
J'entends les oiseaux de feu qui chantent leur joie
Quand je joue du violon,
J'entends les oiseaux de pierre qui chantent leur amour
Quand je joue de l'harmonica,
J'entends les arbres qui chantent dans la jungle
Quand j'entends les feuilles chanter,
les oiseaux, les arbres chanter
Leur amour avec mes instruments.

Vui nhạc

*Khi chơi dương cầm, mình nghe dường như
những con chim lửa đang hát vui
Khi chơi vĩ cầm, mình nghe dường như
những con chim đá hát giọng yêu đời
Khi chơi khẩu cầm,
mình nghe dường như cây hát trong rừng
Giọng yêu đời có trong từng nhạc cụ.*

Le soleil de mon cœur

Mon cœur de soleil offre la lumière de ses rayons
Si le soleil devient amour, ce soleil réclame
des petits soleils
Ces petits soleils réclament la lune
Cette lune réclame les étoiles
Et le soleil sort de mon cœur, avec ses petits soleils
Tous vont vers la lune puis vers le ciel étoilé.

Mặt trời trong tim

*Trái tim mặt trời tôi tặng những tia sáng cho đời
Nếu mặt trời trở thành tình yêu
Nó sẽ sinh đầy các mặt trời con
Những mặt trời con muốn gặp mặt trăng
Mặt trăng muốn thấy những vì sao
Vậy là mặt trời rời tim tôi với những đứa con của nó
Tất cả bay về hướng mặt trăng, rồi về hướng trời sao.*

Le monde de la lune

Quand le lac de lune brille,
il devient un palais de glace
Quand la planète devient arc-en-ciel,
elle attire les étoiles lointaines
Quand le soleil brille,
il envoie ses éclats oranges
Quand le soleil veut se coucher,
la lune est prête à se lever.

Thế giới trăng

*Khi hồ trăng lấp lánh,
nó trở thành cung điện tuyết băng
Khi vũ trụ thành cầu vồng,
nó sẽ hút các vì sao xa
Khi mặt trời chiếu sáng,
nó sẽ phát ra những tia sáng cam
Khi mặt trời muốn ngủ,
mặt trăng đã chuẩn bị thức rồi.*

Le visage

Seul le visage avec ses yeux peut regarder le corps
Sur les bras, je me souviens des mouvements
Sur les jambes, je vois les chemins autour de la maison
Sur la poitrine, je regarde de près mes respirations
Seul sur le dos, je sens parfois ma peau
bruler nuit après nuit.

Khuôn mặt

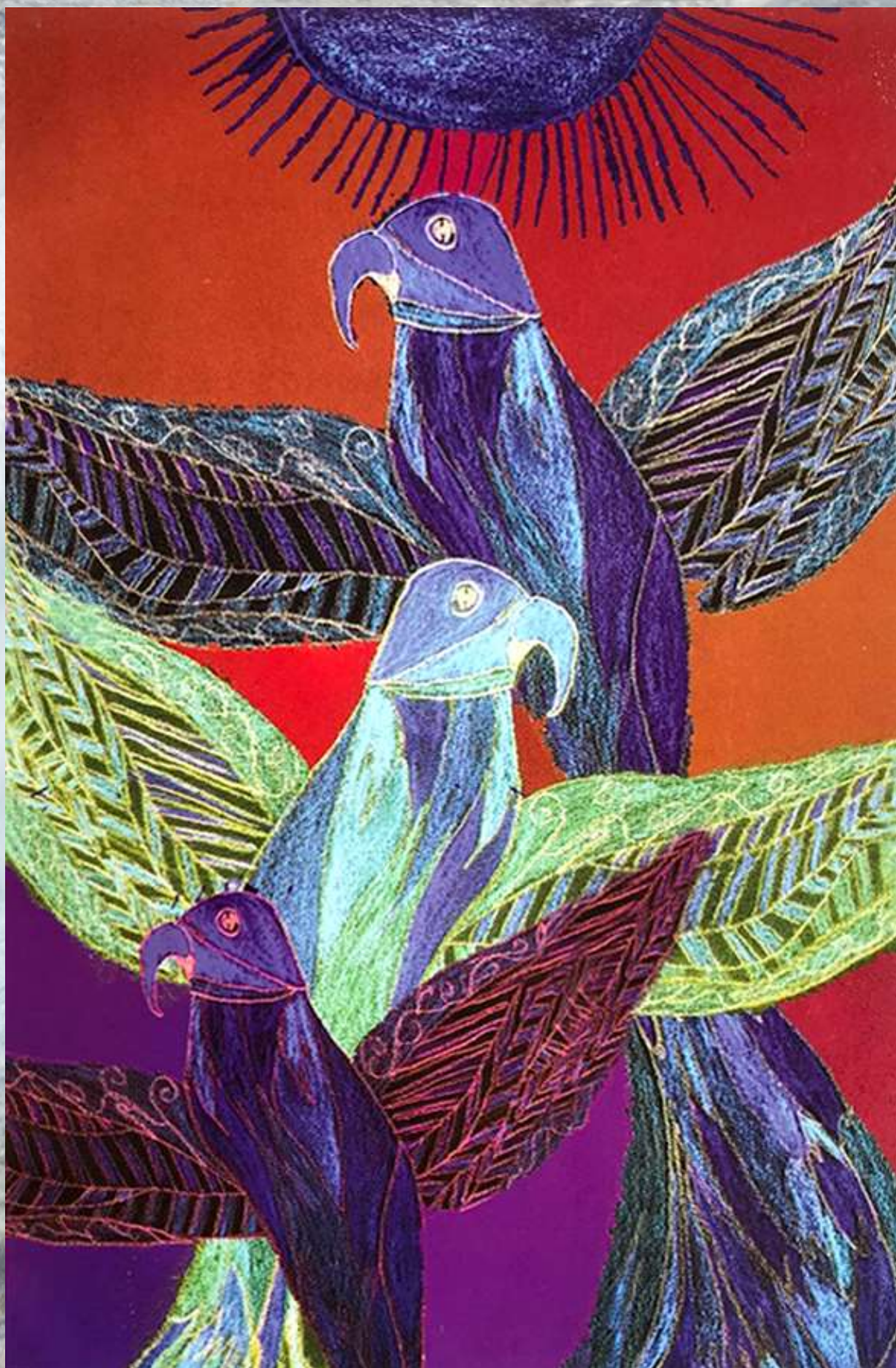
*Chỉ có khuôn mặt với mắt mới nhìn được thân
Trên tay, mình còn nhớ những cử động
Trên chân, mình còn thấy các lối đi quanh nhà
Trên ngực, mình nhìn được từng hơi thở
Chỉ trên lưng, đôi khi da mình
bỏng rát đêm đêm.*

Le cœur du soleil

Quand le soleil est dans le ciel avec les nuages
Je vois le cœur du soleil briller et scintiller de feu
Quand les nuages sont à côté des étoiles,
ils deviennent merveilleusement violets
Alors, le cœur du soleil devient
lui aussi un oiseau bleu
Cet oiseau chante en expirant le feu.

Trái tim mặt trời

*Khi mặt trời trên cao với mây
Trái tim mặt trời rực sáng và lấp lánh lửa
Khi mây dựng cạnh sao, mây đổi màu tím kỳ diệu
Vậy trái tim mặt trời
sẽ cũng hóa thành con chim xanh
Đứng hát và thở ra lửa.*



Aux claires de la lune

Dans le ciel, la lune brille avec les étoiles
Les étoiles brillent entre les nuages
Les nuages brillent seuls de leur lumière transparente
Les oiseaux se mettent à chanter en formant
une autre planète de couleur différente
dans cette planète, je vois les visages de mes amis.

Sáng trăng

*Trên trời cao, trăng sáng cùng sao
Sao lấp lánh giữa những đám mây
Mây rạn rỡ một mình trong vắt
Đàn chim cất tiếng hát, dựng lên
một vũ trụ mới đầy màu
Trong vũ trụ này, lạ chưa mình thấy toàn
khuôn mặt bạn mình.*

Les paysages de la lune

Chaque fois que je vois la lune, elle me dit:

- “ Regarde les arbres chanter avec les oiseaux”
- “ Regarde les oiseaux jouer sur les branches”
- “ Regarde les enfants danser sur le terrain vague”
- “ Regarde les maisons qui regardent les enfants”
- “ Regarde les papillons battre leurs ailes”
- “ Regarde les abeilles butiner les couleurs de fleurs”.

Cảnh trăng

Mỗi lần nhìn trăng, trăng bảo tôi

“Hãy nhìn cây hát cùng chim”

“Hãy nhìn chim chuyền cành”

“Hãy nhìn lũ trẻ đùa nhảy trong sân rộng”

“Có thấy không những ngôi nhà đang ngắm nhìn lũ trẻ”

“Xem kia đàn bướm vỗ cánh bay”

“Và xa kia bầy ong đang hút màu hoa”.

Tourbillonne, tourbillonne le vent

Tourbillonne, tourbillonne le vent

Le vent souffle, les arbres et les feuilles s'envolent

Tourbillonne, tourbillonne le vent

Le vent emporte les feuilles sur le nuage

Tourbillonne, tourbillonne le vent

Le nuage dépose les feuilles sur les arbres blancs

Tourbillonne, tourbillonne le vent

L'hiver vient, les feuilles tombent

Le vent se lève avec les flocons de neige légers sur le ciel

La nuit arrive avec les étoiles qui brillent dans le ciel,

elles chantent autour de la lune

Le jour se lève et les feuilles poussent, c'est le printemps
qui arrive

Avec les fleurs remplis des pétales de couleurs vives

L'été passe par là, le soleil chante avec les oiseaux

Les blés poussent sur la terre jaune

L'automne aussi n'est pas loin avec les feuilles qui veulent
s'échapper des arbres

Les feuilles savent aussi courir dans le vent froid

Tourbillonne, tourbillonne le vent s'élève

Les feuilles changent de couleur sur les arbres

Toutes les saisons arrivent en même temps

La neige revient doucement dans le ciel bleu.

*Xoay, xoay gió xoay
Xoay, xoay gió xoay
Gió thổi, cây, lá đều bay
Xoay, xoay gió xoay
Gió thổi đưa lá về mây
Xoay, xoay gió xoay
Mây đặt gió trên đám cây trắng xóa
Xoay, xoay gió xoay
Mùa đông tới rồi, lá đã rơi
Gió thổi những nụ tuyết nhẹ phát bay
Đêm tới với các vì sao sáng giữa trời,
đừng hát quanh mặt trăng
Ngày lên, chồi nụ ra đời, xuân tới đây
Hoa từng cánh đầy màu rực rỡ
Hạ bước qua, mặt trời hát theo chim
Lúa mì mọc giữa đất vàng
Thu không xa vì lá muốn bỏ cành
Ai biết lá cũng biết chạy trong gió lạnh
Xoay, xoay gió nổi lên
Lá đổi màu trên cành
Bốn mùa cùng đến
Tuyết lại về nhẹ nhẹ trên trời xanh.*

Papillon de nuit, Papillon de jour

Parfois, je me promène seule dans la nuit,
Je vois un papillon chanter autour de la lune
Je vois aussi un papillon de jour le rejoindre
En même temps, ils chantent ensemble
un chant d'amour
quand le jour arrive je me promène
entre les fleurs et les papillons
j'attends la nuit, j'attends le retour
de mes deux papillons de nuit et de jour
Un jour mes papillons se transformeront
en papillons de fée
Et, je vois tour les oiseaux
Chanter autour du soleil
Les oiseaux chantent en formant
les ailes de mes papillons.

Bướm ngày, bướm đêm

*Có lúc một mình đi dạo giữa đêm
Thấy con bướm hát bên trăng
Một bướm ngày tìm đến
Cùng nhau, chúng hát bài yêu đời
Rồi ngày tới, mình đi dạo giữa hoa và bướm
Chờ đêm, chờ đôi bạn bướm ngày và đêm trở lại
Một ngày, họ sẽ hóa thành đôi bướm thần tiên
Ngày đó, chim hát quanh mặt trời
Chim vừa hát, vừa xếp thành đôi cánh
cho đôi bạn bướm tiên.*

Etoiles de merveille

La nuit, je ne dors pas, je vois les étoiles briller,
Chanter dans le ciel
Soudain, je vois une étoile filante passer devant moi
Elle laisse des traces d'arc-en-ciel derrière elles
Ses traces glissent sur les nuages roses
Puis, ces traces tombent toutes dans mes mains
La lune chauffe le ciel et le jour arrive
Mais l'étoile filante ne disparaît pas
Cette étoile filante veut tourner autour du soleil
Les rayons de soleil chauffent et se transforment
en étoiles de fée
Les étoiles font tomber des pierres de cristal bleu
Ces pierres se cachent toutes derrière l'arc-en-ciel.

Sao kỳ diệu

*Đêm, không ngủ được, nhìn sao sáng, hát giữa trời
Một cánh sao băng lướt qua, để lại sau lưng
Dấu cầu vồng
Dấu cầu vồng trượt trên mây hồng
Rồi rơi vào giữa đôi tay
Trăng uơm ám trời, ngày trở lại
Những cánh sao băng vẫn còn đó, đợi chờ
Nó muốn được bay quanh mặt trời
Và khi nắng hồng sưởi ấm,
Nó biến thành ngôi sao thân
Những ngôi sao rắc xuống những ngọc xanh
Những hạt ngọc nép mình sau cầu vồng.*

L'oiseau chante

L'oiseau chante, chante dans l'arbre
Il chante tout près du soleil,
en lâchant des notes de musique de cristal
Il chante aussi quand il fait nuit,
tout près de la lune,
en réclamant d'autres oiseaux,
d'autres animaux en pleine nuit
les animaux chantent tout au milieu de la nuit
Ils chantent, ils chantent.

Chim hát

*Chim hát, hát trong vòm cây
Hát bên cạnh mặt trời, nhả những nốt nhạc
trong vút thủy tinh
Chim vẫn hát khi đêm xuống bên cạnh trăng
Gọi mời đàn chim, muôn thú khác trong đêm
Muôn thú say sưa hát giữa đêm,
hát hoài, hát mãi,
hát nữa đi.*

L'arc-en ciel des animaux

Une fois dans la forêt, j'ai vu un oiseau
Qui faisait naitre des fleurs d'arc-en-ciel
A côté, un pigeon qui vole autour
en faisant briller avec ces ailes cet arc-en-ciel
Plus loin, les tigres se tournent en formant un cercle
Les lions eux aussi hurlent,
Les hippopotames s'alignent
Avec les autruches en cercle
Les léopards les rejoignent
Avec leurs couleurs magnifiques
Cet arc-en-ciel devient ainsi
De plus en plus grand dans la forêt.

Cầu vồng của muôn thú

*Trong rừng, một con chim sinh ra
đầy hoa cầu vồng
Cạnh đó, bồ câu bay quanh,
Vỗ cánh làm những đóa hoa cầu vồng tỏa sáng
xa kia, bầy cọp xoay vòng
Lũ sư tử gầm, đàn hươu cao cổ lắc lư đầu
Đám trâu nước xếp vòng tròn chính tề cùng đà điểu
Đàn beo tìm đến, với màu da lộng lẫy
Cầu vồng ngày càng tỏa rộng giữa rừng sâu.*

Le chant des oiseaux

Les oiseaux chantent sur les arbres
En disposant des notes de musique dans le ciel
Ces oiseaux ouvrent leurs ailes au-dessus des nuages
Dans un soleil lumineux, avec des notes de musique
Qui chantent toutes seules au ciel.

Tiếng chim hót

*Chim hót trong vòm cây
Chim xếp những nốt nhạc trên trời
Chim dang cánh cao hơn mây
Những nốt nhạc tự ngân nga một mình
Dưới mặt trời rực rỡ.*



La mer étrange

Les oiseaux chantent sur la mer
La mer leur donne de petits nuages
Ces petits nuages ont de drôles de couleurs
Ils sont jaunes, ils sont rouges
ils sont lumineux
Les canards les rejoignent sur la mer
En jouant avec les petits poissons heureux
Dans cette mer étrange.

Biển lạ kì

*Chim hát trên biển
Biển tặng chim những cụm mây
Những cụm mây màu ngộ nghĩnh
Vàng, đỏ, sáng ngời
Đàn vịt cũng theo ra biển
Đùa giỡn với đàn cá nhỏ đang vui sướng
Giữa biển lạ kì.*

La forêt bleue

Une fois dans la forêt, j'ai rencontré
Les oiseaux bleus qui jouent avec les rayons de soleil
J'ai rencontré aussi les canards bleus
Nageant tranquillement sur l'eau
Leurs couleurs se transforment
Peu à peu en bleu foncé
Plus loin, les lions hurlent autour des palmiers
A côté des éléphants se lavent paisiblement
Dans la boue
Je suis allée encore plus loin,
en haut les perroquets me disent:
"il faut rentrer à la maison"!

Rừng xanh

*Có lần trong rừng, mình thấy đàn chim xanh
Vui đùa với vài tia nắng
Mình cũng gặp bầy vịt lội bình yên trên nước
Màu lông vịt xanh chuyển dần xanh đậm
Phía xa, sư tử gầm quanh hàng dừa
Bên cạnh, đàn voi trằm mình trong bùn
Mình muốn đi xa hơn, vào rừng sâu
Nhưng trên cành cao, két nói:
"Đã đến giờ phải trở lại nhà đi".*

Les animaux de la terre

Dans la forêt des animaux, j'ai rencontré
Des oiseaux, des martins – pêcheurs
Qui volent en s'amusant derrière les nuages
En bas, les tigre, les lions, les léopards
Qui hurlent autour de la rivière
Les singes qui rampent sur les arbres
Tout en haut les nids des oiseaux bougent
Aussi si près du ciel.

Muôn thú trên mặt đất

*Trong rừng thú, mình gặp chim, bói cá
bay đùa sau đám mây
Ở dưới, cọp, sư tử, beo gặm thét quanh sông
Con khỉ leo, đu, chuyền cành
thật quá gần trời*

Le musée Chagall

Au musée Chagall, j'ai vu plein d'anges
qui volent dans les tableaux
Dans le ciel, les chevaux, les hommes volent aussi...
Plus loin, entre dessins et pastels,
le portrait de Chagall
Je rentre chez moi en gardant ses couleurs en tête
Qui a une seule couleur: rouge.

Bảo tàng Chagall

*Trong bảo tàng của họa sĩ Chagall, mình thấy
đầy thiên thần bay trong những bức tranh
Trong tranh, ngựa, người cũng biết bay trên trời
Xa kia, giữa những tranh vẽ chì, phấn màu,
chân dung Chagall tự phát họa
Về nhà, đâu còn ngọp đầy màu sắc
Vẫn giữ kín đáo một thiệp tranh của ông:
Chỉ toàn màu đỏ.*

Les animaux

Dans mon rêve, je suis souvent seule
Dans la forêt inondée
Dans l'eau, les hippopotames,
Les éléphants jouent en créant les vagues
J'ai vu aussi les poissons et les crabes
Tourner autour de ces vagues
Ils sont si heureux dans la forêt des vagues.

Muôn thú

*Trong mơ, sao một mình lại lạc
Giữa rừng ngập nước
Trong nước, trâu, voi chơi làm sóng
Bầy cá, đám cua cũng xum xoe quanh sóng
Chúng ta vui sướng giữa rừng sóng này.*

Le jour et la nuit

Le jour, le soleil n'oublie jamais ses rayons
Pour éclairer la terre

Les oiseaux aussi n'oublent jamais de chanter

Avec les cigales dans les arbres

Les animaux jouent dans la forêt,

Les poissons nagent entre les rayons de soleil

Les lions préfèrent rester avec

Leurs femelles et leurs bébés.

Mais quand la nuit arrive tout devient noir,
tout semble disparaître, sauf la lune

Les étoiles brillent sur la lune,

elle devient de plus en plus rouge, elle grandit

En bas, l'étang brille aussi au milieu

de la mousson

Les animaux se baignent sous le reflet rouge
de la lune qui grandit

De loin, ma petite ville surgit au-delà de la prairie.

Ngày và đêm

*Ngày đến, mặt trời không quên cho
Những tia nắng tỏa sáng trái đất
Chim cũng không quên hát ca cùng ve trong vòm cây
Muôn thú đùa chơi, cá lội giữa những tia nắng
Đàn sư tử đực thích ở lại với vợ, với con mình
Nhưng đêm tới, mọi vật tối đi, như biến mất, chỉ có trăng
Sao sáng trên trăng, trăng dần đỏ, dần to
Ở dưới, ao tỏa sáng giữa gió mùa
Thú rừng tắm dưới vùng ánh phản chiếu đỏ
tỏa rộng của trăng
Từ xa, thành phố của mình lướt trên đám cỏ.*

Le jardin

Je joue souvent avec ma grande sœur dans le jardin
Je regarde parfois vers les coquelicots
qui poussent dans le silence
Et les tulipes qui grandissent
en changeant de couleur dans le vent
Tout autour les bambous qui poussent sous la terre
Plus loin mon cerisier protège l'herbe
qui flotte sur la terre
Les papillons viennent aussi jouer avec les fleurs,
tranquillement
Les fourmis rampent sur les bambous, en murmurant
Les oiseaux jouent avec les nuages
dans un ciel grandissant
Les chats jouent autour du citronnier,
ils sont caressés par les feuilles
Le pamplemoussier, l'oranger, le pêcher poussent
en cherchant le ciel tout en haut.

Vườn nhà

*Mình thường chơi với chị trong vườn
Thỉnh thoảng, vẫn để mắt nhìn
những cụ hoa cỏ đỏ vươn lên yên lặng
Những khóm uất kim hương lớn dần
đổi màu trong gió
Chung quanh, trúc rễ luôn cành dưới đất
Xa hơn cây ceri che chở đám cỏ vườn
Bướm cũng đến chơi với hoa ung dung
Lũ kiến hay lo, hay trò chuyện thì thâm trên lá trúc
Đàn chim đùa với mây trên bầu trời ngày rộng dần
Mấy con mèo đùa giỡn dưới gốc cây chanh
Chúng thích được lá chanh ve vuốt
Cây bưởi, cây cam, cây đào
vươn lên tìm trời trên cao.*

Parc Phénix

Je suis allée souvent à Parc Phénix
Pour voir des perroquets de toutes les couleurs,
des couleurs de plusieurs arcs-en-ciel
Des tortues jaunes qui veulent toutes dormir
sur la même branche
Des hiboux blancs qui jouent
À côté des chouettes noires qui dorment
Des flamants roses qui hurlent
et des flamants blancs qui s'amuse
Des caméléons tantôt verts tantôt gris
Puis, je suis rentrée chez moi
avec les couleurs tantôt dansant tantôt volant.

Vườn Phénix

*Mình hay đến chơi vườn Phénix
Để gặp bầy két rục rỡ màu của những cầu vồng
Đám rùa vàng chỉ muốn ngủ cùng nhau
trên một cành khô
Lũ cú trắng thích chơi với bầy cú đen hay ngủ
Đàn cò hồng la lối, đàn cò trắng thì vui đùa
Lũ kì nhông lúc xanh, lúc xám
Mình trở về nhà với những màu sắc bay nhảy
chung quanh.*

Le château des animaux

Dans le château à côté, il y a plein d'animaux
qui gardent tous un secret
Les tigres jouent toute la journée avec les lions
Les canards nagent en jouant avec les mouettes
Les papillons volent dans le ciel
en transperçant le nuage
Les chevaux jouent en courant avec les ânes
Les tortues préfèrent rester dans leurs maisons
Au milieu du château, il y a une grande tour
Voici leur secret : une rose qui pousse vers la
lumière en toute liberté.

Cung điện băng của thú rừng

*Trên núi, mình biết một cung điện băng
của thú rừng
Trên đỉnh cao, cung điện đầy nắng
thú rừng tụ tập đây
Gấu Bắc cực trắng như tuyết đi chậm chạp
Chim cánh cụt trượt trên băng, từng nhóm
Lũ sói hú trong vui sướng
Núi rung động trong hạnh phúc muôn loài
Cung điện băng vui cười, nhảy múa theo mây.*

La fontaine musicale

Dans le parc, il y a une fontaine
qui fait de la musique

Les vagues en hauteur sont ses notes de solfège

Les arbres tout autour sont le public

Le vent danse en suivant la musique

Les oiseaux chantent en poussant les branches,
ils se balancent aussi avec la mélodie.

Nguồn nước nhạc

Trong công viên, có nguồn nước làm nhạc

Những sóng nước cao tạo đầy nốt nhạc

Những cây lớn vây quanh là người nghe

Gió vũ theo dòng nhạc nước

Chim vừa hát, vừa đẩy cành,

đong đưa theo điệu nhạc.

Poème blanc de la montagne

la neige couve la montagne en habit blanc
le nuage suit la neige enveloppe la forêt
avec les feuilles blanches
les animaux vont bientôt sortir
sur le géant tapi blanc

Bài thơ trắng núi

*Tuyết phủ núi như mặc áo trắng
Mây theo tuyết gói rừng bằng lá trắng
Thú rừng sẽ rời hang đi dạo
Trên thảm trắng mênh mông.*

Les oiseaux des pays chauds

Les oiseaux commencent à s'envoler
Vers les pays chauds en chantant
Leurs ailes magnifiques
Déploient leurs couleurs au ciel
Les cigognes sont calmes
Les hirondelles sont pressées
Les paons préfèrent marcher à côté du soleil
Qui brille sur les arbres.

Chim sứ nóng

*Đàn chim bắt đầu bay về miền đất ấm hò la
Cánh chim huy hoàng giang đầy màu giữa trời
Đàn hạc an nhiên, lữ én thì háp tấp
Đám công thích đi bộ cạnh mặt trời
đang tỏa sáng trên cỏ cây.*

L'histoire imaginaire

Une fois j'ai vu une magnifique image
et les grandes personnes m'ont dit que
Cela ressemblait à un chapeau,
j'ai dessiné dedans un éléphant
Une autre fois, je me suis perdue dans le désert
je suis guidée par la foudre
Plein de sable, j'ai vu un petit garçon
avec son regard grave
Un jour je ferai un meilleur portrait de lui,
avec son visage ravissant.

Truyện tưởng

*Có lần thấy một hình ảnh tuyệt vời,
những người lớn dặn mình:
Chuyện này giống một cái nón,
mà mình đã vẽ một con voi bên trong
Lần khác, mình lạc trong sa mạc,
dưới sấm chớp mở đường
Giữa cát lầy, mình gặp một chú bé
với khuôn mặt buồn lo
Tự hứa ngày kia sẽ vẽ khuôn mặt đó,
nhưng với những nét vui.*

Le coquillage

Sur la plage, j'ai rencontré un coquillage
Je l'ai ramassé, je le mets à côté de mon oreille
Le son de la mer entre dans mon cœur
C'est le coquillage qui m'a parlé
Je lui ai répondu à mon tour
“ Veux-tu jouer avec moi ?”.

Vỏ ốc

*Trên bãi biển, tìm thấy một vỏ ốc
nhặt lên, để kê tai
Tiếng biển vào tận tim mình
Đúng là giọng ốc nói chuyện
Mình trả lời rồi hỏi lại:
«Bạn muốn chơi với mình không».*

La mer

Quand la nuit est tombée
Les poissons sortent en jouant sur la mer étoilée
Quand la lune éclaire la mer
Les crabes claquent leurs pinces
en jouant la musique des vagues
Quand la mer appelle les vagues
Les étoiles de mer se collent fort sur les cailloux
Quand la lune fait de la musique
Les étoiles du ciel envoient leurs notes minutieuses
Quand la mer, la lune et les étoiles
font de la musique
Les poissons, les crabes, les étoiles de mer
chantent en dansant.

Biển

*Lúc đêm xuống
Là lúc cá từng đàn ra đùa với biển sao
Lúc trăng soi biển
Là lúc cua gõ càn chơi với nhạc sóng
Lúc biển gọi sóng về
Là lúc sao biển ghì bám vào đá
Lúc trăng làm nhạc
Là lúc sao gói những nốt nhạc bé tí
Lúc biển, trăng, sao cùng làm nhạc
Là lúc cá, cua, sao biển cùng hát, cùng vũ.*

Le bonheur de lire

Quand je lis c'est un vrai bonheur
L'histoire me guide sur les lignes
L'imagination me fait tourner les pages
Les mots volent dans ma pensée.

Vui đọc

*Khi được đọc, thật vui
Truyện dẫn đường bằng hàng chữ
Tưởng tượng giúp lật trang
Chữ bay đầy trí não.*

La nuit

Quand la nuit est tombée
Je rêve d'un cadeau que la vie m'a donné
Ses mystères, sans aucune nostalgie
Dans ces mystères je vois les étoiles
se déplacer toutes ensemble
Elles se forment en un seul bouquet des saisons
Ces saisons joyeuses redescendent ensuite à la terre.

Đêm

*Khi đêm xuống
Tôi mơ một món quà, cuộc sống đã cho
Bí ẩn, mà chẳng buồn
Trong bí ẩn, sao dờn đi cùng nhau
Thành bó hoa của mọi mùa
Rồi những mùa tươi vui này cùng xuống thăm trái đất.*

Fleurs à foison

Dans la prairie, je vois des fleurs à foison
Les roses deviennent des fraises
Les pâquerettes, des bonbons à la menthe
Le cosmos, du chocolat fondant
Les tulipes, des gâteaux un parfum inconnu...

Đầy hoa

*Giữa bãi cỏ xanh, mình thấp đầy ắp hoa
Hoa hồng biến thành dâu
Cúc đầu xuân, là kẹo bạc hà
Cúc chuồn chuồn, thành sô-cô-la thơm chảy
Uất kim hương, thành ổ bánh thơm mùi rất lạ...*

Chère maman

Ma maman arrive à faire des choses magiques
Elle sait faire du dessin, des pliages, de la musique
Parfois, elle m'offre aussi des livres merveilleux
Elle s'occupe de moi, jour et nuit
Je l'adore aussi, jour et nuit.

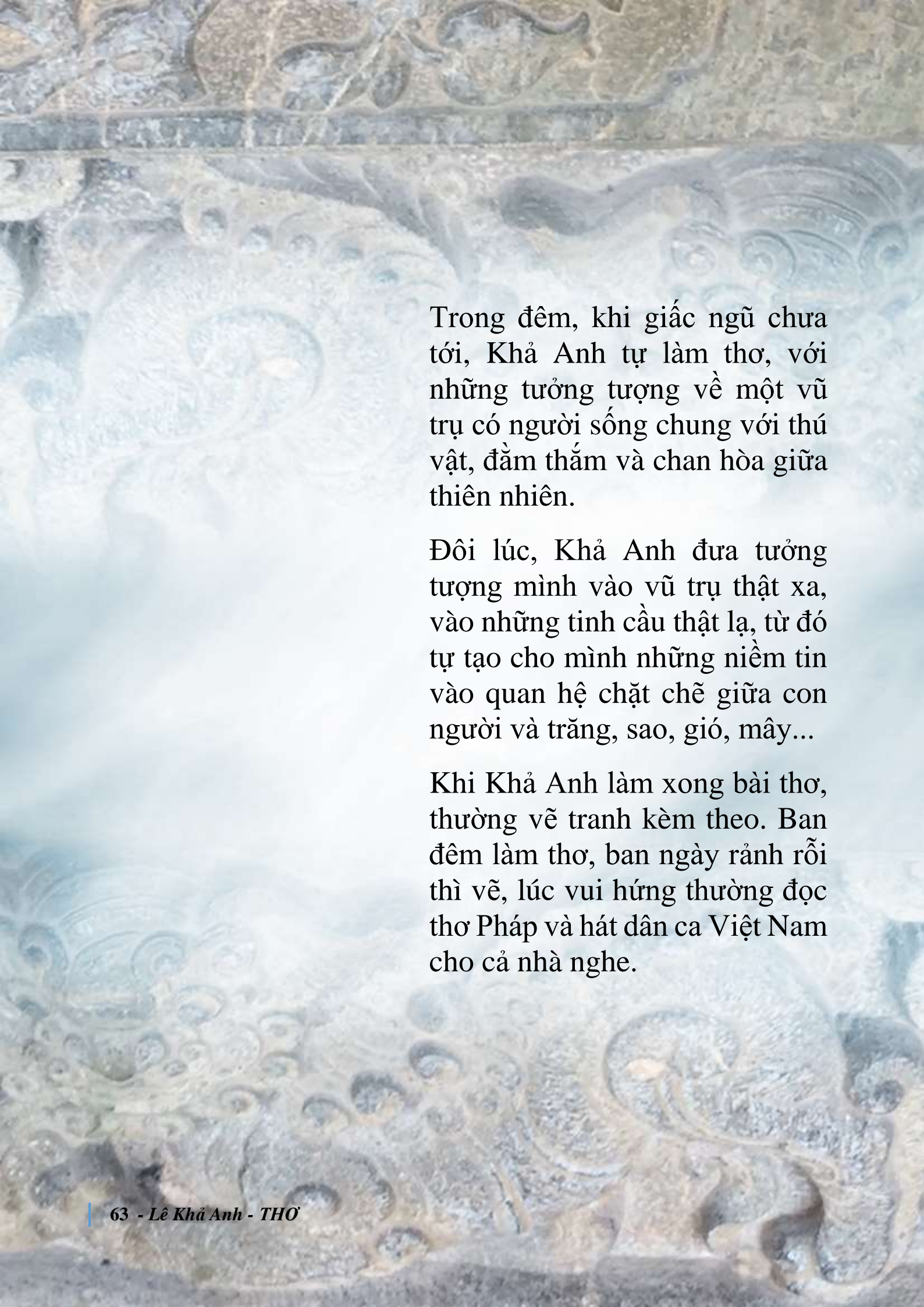
Mẹ thương

*Mẹ làm được những chuyện diệu kì
Mẹ vẽ, mẹ xếp hình, mẹ làm nhạc
Thỉnh thoảng, mẹ tặng mình những quyển sách thật hay
Mẹ chăm lo mình, ngày đêm
Mình thương mẹ, cũng ngày đêm.*

Khả Anh, sinh ngày 04 tháng Năm, năm 2000, làm thơ năm 6 tuổi, khi còn mẫu giáo, chưa biết đọc và biết viết. Khả Anh suy nghĩ và làm thơ bằng tiếng Pháp, sau đó cùng bố dịch ra tiếng Việt.

Tên Khả Anh là do nhạc sĩ Trịnh Công Sơn đặt, ghép một phần tên của bố chữ Khả và ghép một phần tên của mẹ chữ Anh. Bố là giáo sư đại học, có làm thơ. Mẹ là nhạc sĩ, có làm hội họa. Khả Anh chưa có dịp về thăm quê hương Việt Nam của mình.

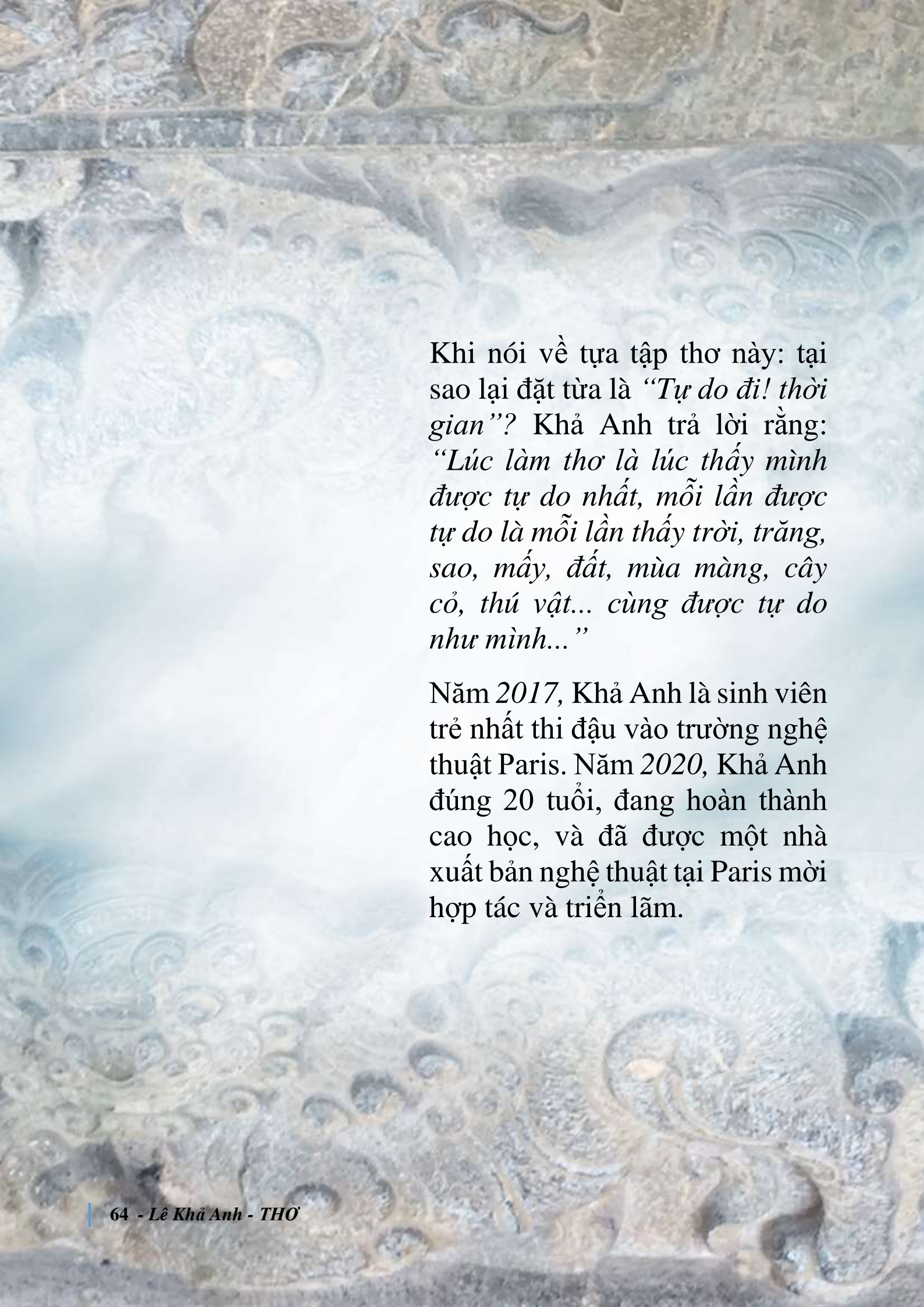
Khả Anh ra đời tại Pháp, mang nhiều bệnh dị ứng. Bệnh của Khả Anh cực nhất là ban đêm, không ngủ được, thường hay yêu cầu bố đọc thơ, để dễ vào giấc ngủ.



Trong đêm, khi giấc ngũ chưa tới, Khả Anh tự làm thơ, với những tưởng tượng về một vũ trụ có người sống chung với thú vật, đắm thắm và chan hòa giữa thiên nhiên.

Đôi lúc, Khả Anh đưa tưởng tượng mình vào vũ trụ thật xa, vào những tinh cầu thật lạ, từ đó tự tạo cho mình những niềm tin vào quan hệ chặt chẽ giữa con người và trăng, sao, gió, mây...

Khi Khả Anh làm xong bài thơ, thường vẽ tranh kèm theo. Ban đêm làm thơ, ban ngày rảnh rỗi thì vẽ, lúc vui hứng thường đọc thơ Pháp và hát dân ca Việt Nam cho cả nhà nghe.



Khi nói về tựa tập thơ này: tại sao lại đặt tựa là *“Tự do đi! thời gian”*? Khả Anh trả lời rằng: *“Lúc làm thơ là lúc thấy mình được tự do nhất, mỗi lần được tự do là mỗi lần thấy trời, trăng, sao, mây, đất, mùa màng, cây cỏ, thú vật... cùng được tự do như mình...”*

Năm 2017, Khả Anh là sinh viên trẻ nhất thi đậu vào trường nghệ thuật Paris. Năm 2020, Khả Anh đúng 20 tuổi, đang hoàn thành cao học, và đã được một nhà xuất bản nghệ thuật tại Paris mời hợp tác và triển lãm.

